

ŠTEV. 2

1936/37

LETNIK 67

Vane Belkin:

Jesen v gozdu.

Po poti razlito je suho zlato
kot bajno plačilo za trudne roké —
a to so le nade, ki več ne živé,
oh, nade prezlate, ki v srcu mrjo.

V vrhovih je mirno, še ptice molčé
in vse je tak tiho in mučno tako,
da grobna tišina ti stiska srce
kot môra grozljiva z železno rokó.

Le včasi se trudno prestopi korak,
da iz tajne omame se potnik zbudi
in gleda za potjo, ki v dalj se gubi
kot s srečo blestečo ožárjeni trak.

Francè Horvat:

Nebo so pretkale ...

Nebo so pretkale
srebrne meglice,
z višav se smejale
kot rajske ovčice.

Poljano preplele
srebrne kresnice
in tiho hitele
čez trate v vasice.

Cekinov so palčki
na trate nasuli
in v lahнем so valčki
do zore tam čuli.

Ko prišlo je sonce,
cekine pobralo,
zmetalo jih v lonce —
se palčkom smejala.

Joža Lorenčič:

Tonca iz lonca.

Nenavadna zgodba iz starih časov.

2.

iha nedelja.

Prva Polonina skrb je bila zjutraj, ko je vstala, da je poiskala kos črnega blaga in z njim zastrla božjo martro v kotu nad mizo. Ko je to delala, je sočustvovala z Jezusom in bila huda na Jude, ki niso hoteli spoznati božjega Sina in so ga preganjali in mu pripravljali bridko trpljenje. In je molila dolgi zlati očenaš in z njim spremljala usmiljenega Jezusa, ki je v nedeljo zjutraj zgodaj vstal, se umil v sveži vodi, vzel palico romarsko in šel po široki cesti, kjer so ga srečali hudí ajdje z velikim vpitjem in velikim hrupom, in jih je vprašal: »Koga vi iščete?« In ko so mu dejali: »Jezusa Nazarenskega,« jim je rekel:

»Jaz sem tisti, ki ga iščete. Zakaj me iščete? Sem pri vas v templju bil, sem vas lepo učil, niste prsta name položili, mi niste sile storili.« In so se tako ustrašili, da so na črno zemljo padli, da so jim luči ugasnile, roke okamenele, oči oslepele, usta priprla in mu niso mogli reči nič hudega in nič žalega storiti, ker jim je rekel, da se do devete ure ne sme nihče zganiti in nobenemu človeku sile storiti. In še je molila, kako stopi potem k Sinu roža Devica Marija in ga izprašuje, kako bo na cvetno nedeljo, kako na veliki ponedeljek, torek, sredo, četrtek in soboto pa še na samo veliko nedeljo. In ko je končala in ponovila Marijino vprašanje: Jezus, dete moje, kaj boš temu človeku dal, ki bo to molitev molil in tvoje trpljenje premišljeval? — je pomislila, da je že toliko let z zlatim očenašem po Jezusovem odgovoru rešila materino, očetovo in svojo dušo, pa si je zaželela za plačilo milost, da bi dobila otroka.

Misel na Jezusa je tisti dan ni zapustila.

Ko sta bila z možem v cerkvi in je videla zastrte križe, je živo mislila nanj in ugibala, kam se je skrila pred hudimi Judi. Če bi s Tonom tedaj živela in bi imela svojo hišico kje blizu Jeruzalema in bi videla, kako Jezus s popotno palico išče, kam bi se skrila, bi ga povabila, naj stopi k njima in naj ostane v njuni hiši. In ko bi nevarnost minila, bi se je mogoče usmilil, kakor poje ona pesem, ko je obljubil revnemu dekletu, ki ga je skrilo, na zemlji dosti otrok, po smrti pa sveti raj.

Tudi Tonu je zaupala te svoje misli, ko sta se vračala iz cerkve.

Tona se je nasmehnil in menil, da bi bila njuna hiša le prerevna, da bi mogla sprejeti Boga.

»Če mu ni bil hlevac prereven, ko je prišel na svet, bi odrasel stopil tudi v najino hišico, kjer bi ga lepo sprejela in mu postregla z vsem, kar bi imela,« je gorela Polona v mislih na Jezusa.

»Žena, zdi se mi, da je tvoja vnema samo zato taka, ker misliš, kako bi ti Jezus poplačal dobro delo usmiljenja. Taka bi mu ne bila prav nič ljuba in ognil bi se najine hiše in naju še pogledal ne bi, ako bi ga vabila,« je modroval Tona.

»Veš kaj, Tona, tako samoljubno hinavska, kakor so bili farizeji, pa le nisem; saj me poznaš! Kar mislim, mislim odkrito. Pred samim božjim stolom na sodni dan boš videl, da je res, če mi zdaj nočeš verjeti,« se je Polona nekoliko užaljeno branila.

»No, no,« jo je tolažil, »saj so bile to samo besede, ki niso konj. Govoriva pa že take stvari, da bi nama kdo rekel, če bi naju slišal, da greva na otroško pamet.«

Tako sta govorila, a ko so se jima spotoma pridružili še drugi vaščani, ki so se vračali od maše, so se menili o vsakdanjih stvareh, o vremenu in delu, o druginji in o starih časih, ko je bilo vse drugače in so ljudje zadovoljno živeli.

Tona se je še ustavil z možmi na sredi vasi pod lipo, da bi po stari navadi še kaj pomodrovali, Polona pa je pohitela domov, da pripravi kosilo.

Tam gori v klancu, prav kjer zavije steza s ceste k njeni hiši, je počival popotni človek s palico v roki. Star je bil in videti je bilo, da ga je dolga pot močno utrudila.

»Bog daj dober dan! Ali počivate?« ga je pozdravila Polona.

»Bog ga daj!« je odvrnil popotnik. »Počivam. Utrudila me je hoja in težko mi je, ko je na svetu tako malo usmiljenja in me pehajo od vrat, ako lačen potrkam in prosim vbogajme. Ti pa greš od maše?«

»Od maše. Mudi se mi, da skuham. Možaki ste sitni, če ni kuhano ob času,« je dejala in krenila na stezo, kjer se je čez trenutek ustavila, se ozrla k popotnemu in še rekla: »Če ste lačni, pa stopite k nam. Sama sva, pa boste lahko jedli z nama, ko bo pripravljeno. V vasi bi dobili nemara že zdaj v kaki hiši kaj toplega, če niste pretrudni, da bi povprašali tu in tam. Pri nas bo treba še počakati!«

»Pa počakam,« je sprejel popotni Polonino vabilo, vstal in oslanjajoč se na palico stopal za njo v breg.

Ko sta prišla do doma, je Polona odprla vrata in vstopila, popotni pa je sedel pod medenko na klop, odložil palico, sklenil roke in se zagledal proti nebu, kakor bi molil.

Ni trajalo dolgo in iz kuhinje se je začelo kaditi in popotni je slišal, kako je Polona pristavila.

»Zdaj pa naj se kuha v imenu božjem!« je spregovorila, ko je prišla iz kuhinje pred hišo in imela s seboj košek in nožič. »Tu okoli naberem še cikorijce, ki je zdaj spomladi tako dobra in zdrava. Ljubi Bog nam je za vsak čas poskrbel, da nam ni sile. Zdaj cikorijco in krešo, poleti so gobe, potem pa pride sadje in drugo. O, ne veste, kako je ta naša medenka hvaležna,

ker tako gledamo nanjo. Leto za letom nam tako bogato obrodi, da se ji veje kar šibijo. Toliko je tega božjega daru, da ga imava z možem dosti svežega in še posušiva ga v peči, da je za zimo. Če bi marali, vam pa dam ta čas prgišče suhih hrušk, da boste laže čakali!»

Praden je popotni odgovoril, se je vrnila v hišo in mu prinesla medenk. Tujec jih je hvaležno sprejel, se ljubeznivo nasmehnil ženi in suhemu sadu in ga pohvalil, ko je pokusil prvo hruško.

»Kaj ne, kako so dobre?« je bila Polona vesela in se je s trate ozrla na popotnika, ki ji je prijazno pokimal. Potem je nekoliko časa molčala in vrtala cikorijco. Nič ji je ni bilo treba iskati, kar naprej je zasajala nožič v zeleno trato, izpodrezavala koreniko in jemala z roko cikorijco za cikorijco iz zemlje ter jo sproti čistila.

»Čudno,« je govorila glasno sama zase, »toliko cikorijce in tako lepe ni bilo tod po trati okoli naše hiše, odkar jo nabiram. In nabiram jo tod že petnajst pmladi!«

»Bog jo je letos posebej blagoslovil, ko si tako dobra in usmiljena,« ji je rekel popotni in tako mil smehljal je preletel njegov obraz, da bi se bila Polona začudila, ako bi ga bila ujela...

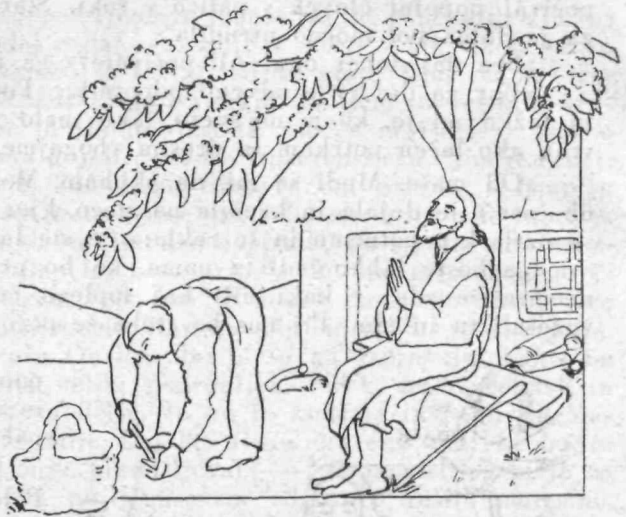
Ko se je zazdelo Poloni, da je nabrala že dovolj cikorijce, je stopila v hišo, kjer je ogenj veselo gorel in kar šumel, kakor bi oznanjal pristavljenemu loncu in še kotlu nad seboj gosta, ki bo stopil čez prag, ko bo kuhano. Polona je oprala cikorijco in jo pripravila, potem pa pohitela s kuho, da bi Tona ne stresal sitnosti, ko bi se vrnil. Sama pri sebi se je čudila, kako lepo in gladko ji gre ta sveti božji dan vse od rok, kako ni prav nič več zamišljena in žalostna, kakor je bila še zjutraj, in še je opazila, da se v kuhinji nič ne kadi, kakor se je sicer vedno, da jo je kar sčemelo v oči. Zato je zdaj pa zdaj stopila na vrata, privoščila ljubeznivo besedo popotniku in še menila, da bi Tona že moral priti.

»Dedci pravijo, da smo ženske dolge, pa sami niso nič krajši, ko se zberejo in mislijo, da s svojimi besedami rešijo svet,« je šegavo potožila popotnemu, ko je bila s kuho že opravila in čakala na pragu in gledala, ali Tona že gre.

Tedaj je zazvonilo poldan.

Popotni je vstal in molil in Polona je molila z njim. Tako pobožno in milo je molil, da ji je bilo kar toplo pri srcu in se ji je zdelo, da zvon ni še nikdar tako lepo pel.

Medtem ko sta molila, je prihajal Tona. Klobuk je imel v roki in ko je odzvonilo, se je pokrižal in spet pokrnil. Obstal je pred popotnim in ga gledal, a le trenutek, zakaj Polona mu je povedala, da ga je utrujenega našla ob cesti, kjer je počival, in ga povabila, naj stopi k njima in počaka na južino, ki je zdaj že pripravljena.

Tona ni bil prav nič nejevoljen.

»Prav, prav si napravila, Polona,« je pohvalil ženo, popotnemu pa je dejal, naj kar vstopi z njim v hišo, češ kjer sta dva zbrana v božjem imenu, je Bog med njima. »Ker pa Boga ne vidimo in ne potrebuje naše hrane, ga pa ti nadomeščaj, prijatelj popotni,« je še dostavil in se zadovoljno nasmehnil.

»Rad,« je spregovoril tujec in kakor bi bral v evangeliju, je nadaljeval slovesno: »Slišala sta, kako je pisano: Ko pa pride Sin človekov v svoji slavi in vsi angeli z njim, takrat bo sédel na prestol svojega veličastva. In zbrali se bodo pred njim vsi narodi in ločil jih bo narazen, kakor loči pastir ovce od kozlov; in postavil bo ovce na svojo desnico, kozle pa na levico. Tedaj poreče kralj tistim, ki bodo na njegovi desnici: Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, prejmite kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka sveta! Zakaj lačen sem bil in ste mi dali jesti; žejen sem bil in ste mi dali piti; popotnik sem bil in ste me sprejeli; nag sem bil in ste me oblekli; bolan sem bil in ste me obiskali; v ječi sem bil in ste prišli k meni.' Tedaj mu bodo pravični odgovorili: 'Gospod, kdaj smo te videli lačnega in smo te nasitili ali žejnega in smo ti dali piti? Kdaj smo te videli popotnika in smo te sprejeli ali nagega in te oblekli? Ali kdaj smo te videli bolnega ali v ječi in smo prišli k tebi?' In kralj jim bo odgovoril: 'Resnično, povem vam: Kar ste storili kateremu izmed teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili.' To so božje besede in kar Bog reče, ne oporeče.«

Tako je poučil popotni Tona in Polono in ko je bilo kosilo na mizi, je molil z njima in prisedel in so jedli in jim je vse tako teknilo, da je bil Tona poln hvale, kako je Polona dobro skuhala, žena pa se je smehljala in menila, da lakot tako zabeli jedi, da se ne upirajo, čeprav je tudi sama čutila, da imajo posebno tečen okus, ki si ga ni znala razlagati.

In je med jedjo dala beseda besedo.

»Ali imata že tako odrasle otroke, da sta jih poslala v svet za kruhom, ko sta tako sama?« je vprašal popotni.

Polona je zavzdihnila.

»Nič jih nama ni Bog dal,« je povedal Tona.

»Pa bi jih imela rada?« je hotel vedeti tujec.

»Vprašate?« je Polona dejala in komaj premagovala solze, da ne bi pred tujim človekom pokazala, kako ji je težko.

»Če bi jih bilo toliko, kolikor je boba tam v vreči, bi ona hvalila Boga, da jo je uslišal,« je pristavil Tona.

»Veliko otrok, veliko skrbi,« je menil popotni.

»Pa veliko veselja!«

»In še več sitnosti,« je oporekel Tona ženi.

»Ti bi seveda držal z apostoli, ki so otroke odrivali, ko so hoteli k Jezusu. Da le moreš tako govoriti!« ga je Polona pokarala.

»Kako bi bilo, nič ne rečem, mislim pa, da je bolje tako, kakor da bi jih imela polno hišo in bi jim prej ali slej pela beraška palica!« se je branil Tona.

»Otroci so božji dar in kar Bog dá, že tako naredi, da ni treba imeti človeku skrbi, kako bo z njimi. Ali ni res, popotnik?«

»Prav praviš, žena, zakaj pisano je: Poglejte ptice pod nebom: ne sejejo in ne žanjejo in ne spravljajo v žitnice, in vaš nebeški Oče jih živi. Ali niste vi veliko več vredni ko one? In za obleko — kaj ste v skrbeh? Poglejte lilije na polju, kako rastejo; ne trudijo se in ne predejo...«

»Da,« je posegla vmes Polona, »pa se še kralj Salomon v vsem svojem sijaju ni oblačil kakor katera izmed njih.«

»Če pa travo na polju Bog tako oblači, ne bo li mnogo bolj vas, maloverni?« je nadaljeval popotni, kakor bi grajal čevljarja, ki je ob teh besedah molčal in čutil, kako mu očita vest, da premalo zaupa v Boga.

In ko so pojužinali in se Bogu zahvalili za prejete darove, je popotnik vzel palico, da odide.

»Bog naj vama poplača, kar sta mi storila dobrega, in naj vama usliši prošnjo, ki bi jo najrajši imela uresničeno!«

Tako se je zahvalil popotni in mimogrede svojo palico zasadil v vrečo, ki je stala v kotu ob vratih in je bil v njej bob.

Polona in Tona sta ga še ustavljala, češ naj ostane z njima in naj prenoči v njuni hiši, da ni vredno zahvale, kar sta mu dala, da bi mu bolje postregla, če bi mogla, pa naj se še oglasi, če bi ga spet kdaj privedla pot v te kraje. Oba sta ga spremila pred hišo in ko ju je vprašal po bližnjici do velike ceste v trg, sta mu rekla, naj gre kar po stezi skozi gozd, ki je tam gori za njuno hišo šumel v pomladnem pričakovanju in se prelival kakor v srebru in zlatu v žarkih pomladanskega sonca.

Ko je popotni odhajal po stezi, sta Tona in Polona gledala za njim in ugibala, če bo prišel do večera v trg. Polona je pomislila, da bi utegnil biti do večera spet lačen, pa se ji je smilil in je hitro stopila v hišo, nasula v predpasnik nekaj prgišč medenk in potem tekla za njim in mu jih dala.

»Žena, Bog vidi tvoje dobro delo in te ne bo pozabil!« ji je rekel z milim glasom in nadaljeval pot.

Polona se je vrnila k Tonu in gledala sta za njim. Če bi ne bila gledala tako vsakdanje preprosto, bi videla, kako je popotni v popoldanskem soncu žarel in kako so ga na njegovi poti spremljali ptički in mu peli tako veselo, kakor bi se mu zahvaljevali za pomlad in sonce in še za sladke pesmi, ki mu jih morejo peti. Tudi bi videla, kako pred njim in ob njem poganjajo cvetlice in se mu klanjajo grmi in drevesa, ki sproti zelenijo in začenjajo cveteti. Vsega tega nista videla ne slišala, zaslišala pa sta hripav glas, ki se je zadiral nad popotnim, ko je zavil v gozd.

»V božjem imenu naj te sprejemem, ti seme beraško! Z gorjačo ti pokažem pot, če se ne spraviš brž izpred oči! Kaj bi ti jaz pomagala, če nosiš Boga na ustih! On naj ti pomaga, če tako vanj zaupaš! Jaz ne dam nič nanj, meni ni pomagal. Sama sem si morala pomagati in zdaj mi gre, kakor hočem. Vidiš, ta moj črni pes je več vreden ko tvoj Bog! Le poskusi mi kaj napraviti, pa boš videl, kako ti pokaže zobe . . .! Kaj, ti me boš učil in opominjal, kaj je prav in kako naj govorim! Črnin, daj ga . . .!«

Tona in Polona sta se križala.

»Bog ji grehe odpusti!« sta oba obenem spregovorila, zakaj tako nista še slišala govoriti stare Gozdulje, ki so jo imeli vsi za čarovnico, ker ni šla nikdar v cerkev in se je izogibala vsega, kar je bilo v zvezi z Bogom.

In še sta slišala, kako je Črnin lajal in zavijal, a Gozdulja le ni bila zadovoljna.

»Nič se ne boj njegove palice, Črnin! Daj ga, daj ga! O ti peklenška žival, kaj, takega pritepenca se boš bal! Nič ne rênči, nič se ne obotavlja, zakadi se vanj, da bo pomnil, kdaj je srečal Gozduljo in je ne bo želel videti nikdar več! Ali ne boš poslušal? Čakaj, pokažem pa obema . . .!«

Pes je zacvilil in pritekel iz gozda ter se ustavil na stezi in čakal, kdaj opravi Gozdulja sama s popotnikom. Ko je slišal kletve svoje gospodinje, je zadovoljno mahal z repom in lajal, kakor bi z njo soglašal.

»Tako, zdaj si v božjem imenu izginil in se skrill! Kar preišluj, ko pojdeš skozi gozd, kako ti je Bog pomagal in te je Gozdulja po njegovi volji naklestila, hihihih . . .!«

To sta še slišala Tona in Polona in potem sta videla, kako se je nagnilo sonce in ožarilo gozd, kakor da se je vnel v prečudnem ognju. In še se jima je zadelo, da vidita v tej prelepi svetlobi popotnika, ki ves zlat stopa med tihimi drevesi in tone v morju večerne luči . . . (Dalje.)

M. K.:
Tatič Pridanič.

(Zgodbica.)

Na kozarček brinjevočka
potovka stopila
je v žganjarno, jajčka pa
zunaj je pustila.
Mihec brž h košari — hop!
Jajc za pirhe rdeče
si nabere poln klobuk.
Ves žari od sreče . . .
Da tatvine grde te
nihče ne opazi,
brž klobuk na vrh glavé! —
in se proč odplazi.
Proti domu žvižgajoč
uzmovič koraka.

Kdo mu pa nasproti gre?
Joj, učitelj Sraka!

»Dober dan!« odkrije se
Mihec brž spoštljivo.

Pa ta hip že kaznovan
je za hudobijo:

jajca se usujejo —
smuk! mu iz klobuka.

»Kaj pomeni to?« strmi
vanj učitelj Luka.

»Kar z menoj!« ukaže mu
in domov ga žene.

Tam za Mihca milosti,
jojme, ni nobene:

mesto pirhov — šrk! šrk! šrk!
v žalosti globoki
s palico dobil jih je
po tatinski roki.

Kako so Zaplankarji konja kupili.

Cigan Kavka je bil cigan. Namesto s je vedno izgovarjal, š, konje je kupoval in prodajal, goljufal, kjer je le mogel, navadno je čakal ali pa kadil kot sedem Turkov. Najbolj hud je bil na otroke, ker so mu radi malo ponagajali včasih. Hudega pa nikomur ni storil, samo kričal je, kot bi mu kožo slačil, in kar naprej ponavljal v svojem nerazumljivem jeziku prav tako nerazumljive besede — menda je preklinjal po cigansko. Črn je bil pa, kakor da so ga pripeljali s kakim cirkusom iz sredine Afrike. Dolgi lasje so mu pokrivali zamazan tilnik.

Kadar so cigani prišli v Zaplanke, so se utaborili pri Dolgem mostu pod vasjo. Tedaj je navadno kmalu Kavka prikrevsal skozi Zaplanke in ponosno gnal kako kljuse, da se mu je moral čuditi ves svet. Otroci so drli z vseh strani skupaj in ga gledali, samo gledali. Vedeti moramo, da naši Zaplankarji konja niso videli vsak dan. Samo stari stric županove botre je svoje čase — tako so vsaj pravili — imel kobilico, s katero se je včasih peljal po svetu, pa mu je potem menda poginila, ker jo je skoraj tri tedne pozabil krmiti, potem mu je pa nazadnje nesrečno kobilico lisiica vzela . . .

Tisto jesen so cigani spet po dolgem času obiskali Zaplanke. Kavka se je moško podal na vas s svojim konjem.

»Kavka, Kavka, tvoj konj ima pa tri ušesa . . .« so kričali otroci.

»Benk, šalabolški pobje, jaž vaš bom že nakleštil, rumba, hošta, benk, benk, še bošte vi norča delali, vaš bom štolkel ko pše, benk — —!« Benk menda v ciganskem jeziku pomeni toliko kot vrag in je ena najhujših in najgrših ciganskih kletvin.

Tako se je vselej treslo, kakor bi vrečo orehov stresel, vsipalo se je iz njegovih ust brez konca in kraja. Nekaj časa so ga razumeli, potem pa nič več. Otroci so se podili za njim prav do gozda pri Dolgem mostu, potem pa so se obrnili, ker so se bali — drugih ciganov.

Nikakor pa ne smete misliti, da je bil Kavka kar tako ali pa še celo malo prismojen. Najbolj neumen cigan je bil bolj preprisan kot vsi Zaplankarji. Kavka je bil tako presneto nabrit, da se ni dal ugnati od nikogar, od Zaplankarjev pa še celo ne. Saj je bil tudi cigan!

Nekoč pride Kavka k atu Telebnu, županu v Zaplankah. Kar tako brez kakih posebnih namenov ali podrobnejših načrtov, saj gre cigan v vsako hišo.

»Gošpod župan, nekaj ža vaš, nekaj prav ža vaš! Konja imam, reš takega konja, čeli švet nima takega. Pa počeni ga vam dam, gošpod, počeni!«

Cigan Kavka ponuja županu konja.

»A, pojdi se solit, oba, ti in tvoj ciganski konj! Bi me pa že spet rad naplahtal, kakor si me s tistimi zajci in morskimi prašički. Kar pojdi, če ne, te dam zapreti in ukleniti!«

»Švoje oči ši dam izdreti, če ni reš dober konj! Bošte videli, tri vože vam pelje po klanču, kar teče. Pa še bošte ž njim lahko žapeljali v mešto, namešto v štirih urah bošte prišli tja v dešetih minutah, tako zna moj konj teči!«

Župan Teleban se so popraskali za ušesom. Konj, konj . . . Če človek malo pomisli, je to res imenitna stvar. V mesto bi se peljal kot gospod, koliko bi samo na času prihranil; potem pa doma za delo, koliko bi za-legal konj, vse bi zvlekel, ves trud bi bil prihranjen. In to še ni vse! Postavil bi se gospod župan s konjem, postavil! Ves svet bi kmalu vedel, da ima gospod župan v Zaplankah konja, da ga ima samo on . . .

»Hm, hm, Kavka, ti me boš ogoluznil, saj kar naprej vem. Prelovito, če me boš res, potem ti dam glavo odžagati, da veš. Ogoljufati zaplan-karskega župana, kaj misliš, da je to kar tako?«

»Kar glavo vam zaštavim, če ni reš najboljši konj! Šaj vam povem, gošpod župan, da takega konja še švoj živ dan nište in ga tudi ne bošte videli. Jaž še šploh čudim, kako morete vi šhajati brež konja . . .« Kavka, zvit kot je bil, je svetlo gledal župana Telebana, hitro vrtil oči, nago-varjal pa tako lepo in ganljivo, da se je župan Teleban nazadnje res že zdel samemu sebi neumen, da še nima konja. Vendar pa je omahoval, ker je pač vedel, da je cigan pač cigan in da bi ga znal nazadnje pošteno napleškati kakor že včasih. Misel na konja je bila pa vendar le toliko zapeljiva, da bi se bil najrajši kar odločil.

»Bomo videli, bomo videli, ljubi moj Kavka, to ne gre kar tako, kot bi muho ujel. Kar malo še počakajmo.«

»Gošpod župan, moj konj je naprodaj všako šekundo in dal ga bom tištemu, ki mi bo prvi žanj kaj ponudil, jaž rabim denar. Pa šo me že špraševali, če ga prodam. Ševeda ga prodam, šamo najprej ga moram pokažati gošpodu županu v Žaplankah!«

»A tako? Potem gre pa kar zares. Mhm, mačka v žaklju pa tudi ne bom kupil! Kje pa imaš tisto svojo prikazen?«

»Pri Dolgem moštu! Jutri bomo šli že naprej, lahko pridete konja pogledat, bošte videli, kakšna iškra živalča je to!«

»Dobro, Kavka, jutri!« so se odločili ata župan Teleban in cigan Kavka jo je urnih krač pobral proti Dolgemu mostu. Preden bo kupčija gotova, ga čaka še mnogo dela . . .

*

Ves vesel je Kavka pritekkel v cigansko šotorišče. Nikogar ni pozdravil, nikomur ničesar rekel, šel je naravnost k drevesu, kjer je imel prive-zanega konja. Odvezal ga je in potegnil za seboj. Toda uboga žival se je komaj prestopala. Tega konja mu je dal neki kmet daleč nekje. Kruncal je na zadnjo desno nogo in ni se hotel pozdraviti, zato ga je pa dal ciganu, ki je rekel, da ga bo pozdravil. Ševeda se šepasti konj v ciga-novih rokah ni prav nič bolje počutil, še slabše kakor pri kmetu, ki mu je vsaj jesti dajal, pri ciganih je pa največkrat za zajtrk imel post, opoldne ničesar, za večerjo je bil pa kar lačen. Zato se pač ni redil, včasih se je kje napasel, da je pokonci še stal, hodil je pa že precej težko.

»Jutri žjutraj bo konj že zdrav!« je rekel Kavka. »Da bi jaž konja ne poždravil, to bi mi pa tudi bilo pod čast, pa ga bom! Benk!« Prive-zal je konja k drevesu, pograbil korobač in začel neusmiljeno udrihati po konjevih zadnjih nogah, da je uboga žival začela stopicati, poska-

kovati in od silnih bolečin se je kar penila. Revica, nič si ni mogla pomagati . . .

Pot je pritekel Kavki od čela, tako je tolkel preplašeno žival. Kričal je na vso moč, preklinjal in govoril tako na gosto, da ga še cigani niso razumeli. Vsi cigani so pridrli skupaj in gledali njegovo početje. Mislili so, da se je nekje napil in da bo konja pobil. Ubogi konj se njihovim ciganskim dušam ni nič preveč smilil, šele prav se jim je zdelo.

Cigan Kavka zdravi konja.

Če ga pobije, bo pa konjska pečenka, so si mislili . . .

Slednjič se je pa kljuse od silnih udarcev in bolečin zgrudilo. Kavka se je oddahnil. Obrisal si je pot in sedel v travo, da se odpočije po težkem delu.

»Jutri bo pa kupčija!« je rekel Kavka in cigani so se mu smejali. »Konja bo kupil župlankarški župan Teleban!«

»Ha, ha, ha,«

so se smejali cigani. »Samo to nam povej, Kavka, kdo je teleban, ti ali zaplankarski župan?«

»Bošte videli, jaž bom jutri konja prodal!«

»Kdo bo pa kupil takega šepastega konja?«

»Župan Teleban! Pa ne šepastega, šaj šem rekel, da bom konja oždravil, da ne bo več šepal. Poglejmo, morebiti je že zdrav!«

Kavka je stopil h konju in ga brcnil v vamp, da je žival poskočila in se s težavo dvignila na noge. Vse jo je bolelo, vendar ni več šepala. Počasi se je prestopala, šlo je pa le.

»Ali šte videli, kako je ždaj konj zdrav! Ne krunča več. Treba je žnati, pa gre, benk!«

»Živijo Kavka!« so zavpili cigani in mu ploskali. Konj res ni več šepal, ker mu je Kavka potolkel in ranil še drugo nogo, da se res ni poznalo, da konj šepa. Dokaj nerodno se je konj prestopal, s težavo je šlo, bil je pa le »zdrav« . . .

Tisti večer je Kavka tako negoval konja, da se je v mraku odpravil v Zaplanke, splazil se na županov hlev in ukradel polno naročje sena, da ga je kot priboljšek nesel svojemu konju . . . (Dalje.)

Vane Betkin:

Noč v tujini.

*Káj lepi so zvoki
prečudežnih strun,
ki tožno glasijo
kot slavčev se kljun?*

*V bolesti veliki
doma se mogoče
zdaj mamica moja
vsa žalostna joče,*

*ker vé, da njen sinek
sred gluhe noči
brez njene tolažbe
v daljavi trpi . . .*

Janko Sicherl:

Olimpijada 1936.

(Berlin, pripravljen na olimpijado, sprejema goste z vsega sveta.)

(Dalje.)

Olimpijski zvon je privabil tudi mnogo Slovencev v Berlin. Tja smo potovali prav ugodno v svojem posebnem vlaku. Domačini so nas prijazno pozdravljali, ker so videli v sredini velik napis »Jugoslavija«.

Glavno mesto Nemčije, Berlin, ki šteje nad štiri milijone prebivalcev, je z lahkoto sprejel vse goste pod svojo streho. Tja so prihajali tujci z vseh delov sveta. Prebivalstvo Berlina se je za časa olimpijade povečalo za več stotisočev ljudi.

Nemci so se na olimpijado v vseh pogledih temeljito pripravili. Vse je bilo do podrobnosti urejeno in za vse je bilo preskrbljeno. Pomislite samo, koliko je bilo treba dnevno živil za prehrano tolikih množic! Mi smo imeli s seboj svoje kuharje, pogrešali pa smo naše dobro sadje, ki je v Nemčiji silno drago.

Svetovno mesto Berlin.

Vozili smo se pa prav poceni. To bi bilo nekaj za vas — voznje po velemestu. Ta promet je pravi Babilon! Po cestah drče na vse strani: kolesarji, motorji, avtomobili, enonadstropni autobusi, tramvaji i. t. d. Večinoma smo se le vozili, ker je bilo na vse kraje tako daleč, posebno na stadion.

Policaji in avtomatične svetlobne naprave skrbе na križiščih za cestni red. Za kratek čas ustavijo n. pr. na eni cesti vsa vozila in takrat se usujejo pešci čez cesto. Nato zabrne zopet vozila in pešci čakajo na prihodnje prosto znamenje i. t. d. Zanimivo je, da avtomobili nič ne trobijo, ampak šoferji pokažejo le z roko oziroma s posebno ročico smer vožnje. Vas bi gotovo povozilo, ako ne bi upoštevali natančnega cestnega reda. Omenjena prometna sredstva vendar še ne zadostujejo. Posamezni deli

mesta so zvezani med seboj z mestno električno železnico. S to se ljudje največ vozijo. Poslužujejo se pa tudi podzemeljske železnice, saj je ves Berlin prevrtan kakor krtina... In če ni prostora na cesti in pod njo, drvi vlak čez mostove nad cesto. Seveda je treba za tak promet mnogo postaj, ki jih je okrog sto petdeset.

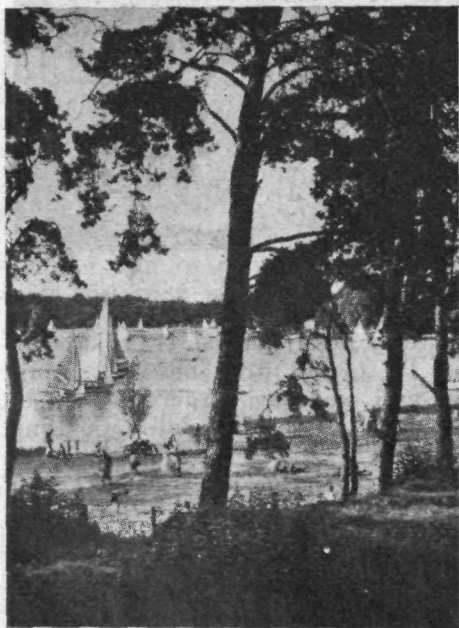
Najlepši pogled na mesto pa je iz zrakoplova.. Berlin ima velikansko letališče, kjer letajo železni ptiči na vse strani sveta. Plovne reke omogočajo direktni promet z ladjo na Severno morje. Veliko posla je imela noč in dan pošta, da je odposlala milijone razglednic križem sveta. Po ulicah smo slišali govoriti vse mogoče svetovne jezike. Najbolje je bilo za tiste tujce, ki so znali nemško, vendar so imeli Nemci na razpolago tudi več tolmačev.

Vsakdo je hotel dobro porabiti dneve bivanja v Nemčiji. Vsakdo je hotel videti čim več. Vsega ni bilo mogoče ogledati, ker bi sicer človek izgubil oči, saj nudi Berlin res mnogo zanimivosti. Tu je nad sto cerkvá. Med njimi mnogo lepih zgodovinskih stavb. Pohiteli smo tudi v gledališče, nad petdeset jih je v Berlinu. V njih se vrše vesele in žalne igre, v operah pa spremlja igranje pevcev izbrana godba. Vas bi gotovo zanimali velikanski muzeji, kjer bi lahko od jutra do večera občudovali čudo današnje tehnike, umetnosti in vseh drugih mogočih zemeljskih pojavov. V živalskem vrtu smo videli živali z vseh delov sveta. Kače-klopotače in krokodile. Kdo bi jih znal vse naštetih? Ogledali smo si tudi šole. To je bilo tem laže, ker hodijo učenci tudi poleti v šolo. Počitnice so deljene. Večkrat na leto jih po malem uživajo. Šolstvo je na visoki stopnji. V Berlinu je trinajst visokih šol. Na šolah posebno poučujejo tehniko in v zvezi z njo izdeluje mladina prav lična ročna dela. Igrače so v Nemčiji prav poceni, le škoda, da jih nismo mogli pripeljati za vas kar cel vagon. V Berlinu je zelo razvita industrija, tehnika, obrt in trgovina. Samo tovarn je čez petnajst tisoč. Vse giblje in dela. Seveda si človek zaželi

sredi velemestnega ropota malo oddiha in počitnic. Za to je v Berlinu dobro preskrbljeno. To mesto ima veliko število prav lepih zelenih parkov. Okolica Berlina je tudi čedna. Ogledali smo si krasne palače v Potsdamu, kjer so nekdanj stanovaši prejšnji vladarji. Izletov v berlinsko okolico ne manjka. Krog in krog je mnogo jezer. Kopanje nas ni prav posebno mikalo, ker je bilo v Berlinu prilično hladno. Pozna se vpliv severne lege. Prav lep je izlet k lužiskim Srbom, ki živijo v bližini Berlina. To so zadnji ostanki zahodnih Slovanov. O tem priča tamkajšnje ime Nova ves.

Ogledali smo si okolico Berlina. To je večinoma ravnina, zemlja pa ni posebno dobra. Rodovitnost izboljšujejo z umetnimi gnojili.

Vsako potovanje je zelo poučno. Tu smo ponovno spoznali, kako veličastne so prirodne lepote naše do-

Berlinska okolica.

mače zemlje, kajti pogrešali smo v severni ravnini naših prijaznih gričkov in mogočnih snežnikov. Najvišji hrib Berlina meri le 66 m.

|| Vsak narod in pokrajina ima svoje posebnosti. Vsak živi svoj način življenja. To je upošteval tudi olimpijski odbor, ki je skušal po možnosti ugoditi vsem tekmovalcem te ali one narodnosti. Za pet tisoč tekmovalcev je nastala pri Berlinu velika olimpijska vas. Japonski tekmovalci so se naselili tu že več tednov pred pričetkom olimpijade, da so se privadili severnemu podnebjju. Vsak narod je bil deležen posebne oskrbe. Največjo važnost so polagali na hrano, kajti prazna vreča ne stoji pokonci. Zato so skrbeli kuharji za »domačo hrano«. Kar prija Japoncu, to ne diši Angležu in obratno.

Velikomestni promet pred radio postajo.

Dalje so Nemci povabili na brezplačno gostovanje iz vsake države po trideset mladih športnikov v starosti od 15. do 18. leta. Taborili so skupaj z Nemci pod nalašč zato pripravljenimi šotori. Imeli so priliko, da so gojili različne športe, obiskovali so olimpijske prireditve in si ogledovali znamenitosti Berlina.

Za olimpijske igre so napravili Nemci za razne športne panoge številne športne naprave (igrišča), ustrezajoče današnjim zahtevam. Tako za: nogomet, plavanje, igre z žogo, telovadbo, tek, skok, metanje diska, kopja, krogle, sabljanje, jahanje i. t. d. Seveda so porabili zato velikansko ploskev — 131 ha. Posebno veličasten je olimpijski stadion, kjer je istočasno v enem samem prostoru lahko gledalo igre sto tisoč ljudi.

Tekme v veslanju so se vršile v bližnji okolici Berlina. Jadralne tekme pa so prenesli daleč na sever, na morje.

Mnogo ljudi je gledalo tekme osebno. Največji del pa se je moral zadovoljiti le s poslušanjem od daleč. Za to je skrbela velika berlinska radio postaja. Ta je oddajala in pošiljala po svetu najnovejša poročila olimpijskih iger, za katere je vladalo po širnem svetu veliko zanimanje. Vsak narod je sledil od daleč borbi svojih sinov, želeč jim čim več uspeha in zlatih odlikovanj. (Dalje.)

Slavstvo

Friderik Ozanam. Ustanovitelj Vincencijevih konferenc. Izdala Vincencijeva konferenca Srca Jezusovega v Ljubljani 1936. Pisateljica Peleasa nam v tej knjigi lepo opisuje življenje in delo karitativnega delavca iz Francoske, Frid. Ozanama (1813—1853), moža, ki je v sebi lepo združeval znanost in usmiljenje, učenost in krščansko vero, moža, ki je v velenem mestu Parizu ostal zvest Kristusu kljub zasmehovanju, kljub revolucionarnim prekucijam. Zato jo posebno priporočam čitateljem Vrta in vsej katoliški slovenski mladini, naj jo natančno in vso preberejo, da bodo videli, kaj se pravi res katoliško živeti, da tudi v družbi z velikimi svetovnimi pisatelji in znanstveniki ostane katoličan vsak, ki živi res iz vere, iz Boga. Prav zato so Frid. Ozanama spoštovali možje, kot so: pisatelj Chateaubriand, Lamartine, slovit matematik Apère, grof Montalembert, poljski pesnik v Parizu Mickiewicz in drugi! To je bil mož, ki je tako globoko živel iz katolicizma, da je »z besedo družil dobra dela in versko resnico potrjeval z dobrimi deli.« To se pravi, čeprav je bil Ozanam doktor prava in filozofije in univerzitetni profesor — torej najvišji znanstvenik! — je bil vendar tudi vsak dan pri sv. maši, je vsak dan pomagal revežem! Čitaj, mladina, to knjižico in posnemaj Ozanama! Knjigo krasí osem krasnih slik. Stane samo 6 dinarjev! — F. J.

Trisopetdesetletnica Trubarjeve smrti. 1586—1936. Letos smo Slovenci z različnimi obletnicami izredno bogati. K številnim jubilejem, ki jih je Vrtec omenil v majski številki lanskega letnika, moramo dodati še enega: 350 let je minilo 29. ju-

nija 1936, ko je umrl Primož Trubar, prvi slovenski pisatelj, ki je od 1551—1582, torej preko 30 let, pisal Slovincem prve knjige. Ker njegovo pisateljsko delo ni bilo namenjeno samo odraslim, ampak tudi slovenskim »hlapčičem in dekelzam«, je prav, da se ga spomni tudi naš mladinski list. Trubar se je namreč že od vsega početka zavzemal za vzgojo in izobrazbo slovenske mladine, saj je na mnogih mestih pisal o potrebi šol in učiteljev, katerih je tedaj še zelo malo manjkalo po Slovenskem. Takole je pisal: »Obena dežela ne mejsto ne gmajna (občina) ne mogo prez šul, prez šularjev inu prez vučenih ludi biti...« In dalje: »Raven tuga en vsaki pridigar inu farmošter ima tudi per suji fari eniga šulmojstra oli mežnarja imejti inu držati, de te mlade hlapčiče inu deklice, purgarske (mestne) inu kmetiške otroke, vuči slovenski brati inu pisati...« Taki in podobni klici v mnogih njegovih knjigah res niso ostali brez uspeha. Po farah na deželi so začele nastajati slovenske, po mestih pa latinske in nemške šole, ki so izobraževale našo mladino. Trubar sam je napisal tudi knjige, ki so bile za te nove ali pa za poživljene šole potrebne. Izdal je abecednik 1551 in 1553, katekizem 1551 in 1553, verske knjige, zlagal pesmi in jih prevajal iz nemščine in latinščine. Kar pa je najvažnejše: napisal je prvo slovensko knjigo in izdajal v odlomkih sveto pismo v našem jeziku. Pri delu za mladino sta mu zlasti pomagala tovariša Krelj in Bohorič, ki je 1584 napisal prvo slovensko slovnico. Slovenska mladina se ob 350 letnici Trubarjeve smrti s hvaležnostjo spominja zlasti njegovega dela zanjo in se ga bo spominjala tudi v bodoče. F. J.

Zanimivosti

O knjigi. — Najstarejša knjiga na svetu je tako zvani Pričev papirus. Bil je napisan 3550 let pred Kristusom v starem Egiptu. To knjigo je našel v nekem grobu znani starinoslovec Price, ki je po njem

knjiga dobila svoje ime. Shranjena je v pariški narodni knjižnici.

Največja knjiga na svetu je anatomski atlas, ki v kipih, slikah prikazuje vse človeško telo. To knjigo imajo na obrtni šoli

na Dunaju. Visoka je 1 m 90 cm, a široka 90 cm. Tiskali so jo od leta 1823 do 1830.

Najmanjša knjiga na svetu je visoka 1 cm, a široka samo 6 mm. Tiskana je v Padovi v Italiji leta 1897 in ima 208 strani.

Najdražja knjiga na svetu je sveto pismo, ki ga je tiskal še Gutenberg (iznajditelj tiskanja s premakljivimi črkami) v letu 1453. Pred nekoliko leti se je prodala ta knjiga za okoli 16 milijonov 800 tisoč dinarjev.

Knjiga z največ zvezki je »Tu-šu-gučeng«, knjiga nekega kitajskega pesnika. Knjiga ima nič manj kot 5020 zvezkov, vsak zvezek pa 170 strani. Tiskali so jo v početku 17. stol. (Koliko strani ima vsa knjiga?)

Najbolj razširjena knjiga na svetu je seveda sveto pismo, ki so ga doslej izdali v 500 milijonov izvodih in v 630 različnih jezikih in narečjih.

Za dobro voljo

Blažek in miška.

1. Miška grda škraba, a pasti nikjer. Kar klobuk v róke, pa ujamem zver!

2. Blažek tiho v rokah si klobuk pripravi in previdno k luknji past takoj nastavi.

3. Joj, kako lepo bi Blažek miško vjel, da mu ni skoz luknjo ves uspeh ušel!

Miške in komarji. Ko so v starodavnih časih miške nosile meče, komarji pa kopja, so se med seboj strahovito sprli, in sicer tako, da je prišlo do krvi. Nato so mnogo let živeli v neprestanem boju in sovraštvu, pa ni ga bilo pod soncem, ki bi jih mogel pomiriti. Nazadnje so se pa vendar kar sami dogovorili, da bodo šli pred sodišče. Sodili naj bi jih dobri ljudje, za zagovornika so miške izbrale lasto-

vico, komarji pa mačka. — Prišel je dan razsodbe. Sodniki-ljudje so že bili na mestu. Sedli so na zlate stole in dejali: »Hej, tožitelji, semkaj! Povejte, kar teži ene in druge!« Tedaj so pa miške zagledale mačko, komarji pa lastovko. Kot bi trenil, ni bilo mišk in komarjev nikoder več. Mislim, da so se rajši sami pomirili med sabo, kot pa da bi mačke delile pravico miškam ali lastovke komarjem...

Uganke, rešitve in drugo

Hudobnež. (Castor & Polux, Maribor.)

HUDOB
NUDUD
ESENC
ESENC
NEZSE
EDUJI
IASTN
LASTN

Posetnica.

Anton Pajkič

Sele

Kaj je ta mož?

Rešitev ugank iz 1. številke:

Prvikrat v šolo: Z Bogom začni vsako delo, pa bo dober uspeh imelo!

Posetnica: Davčni upravitelj.

Magičen lik:

S	a	m	o	m	o	r
a	m	e	r	i	k	a
m	e	d		r	o	d
o	r				l	o
m	i	r		š	i	v
o	k	o	l	i	c	a
r	a	d	o	v	a	n

Prav so rešili: Jug Zlatica, Studenci pri Mariboru; Svoljšak Marijan in Matko. Dob: Francè iz Središča; Cuderman Cirila in Mirko, Tupaliče pri Preddvoru; Holozan Emil, Vevče; Anica Turk, Marica Tavčar, Ljubljana. Samo prvo in tretjo pa: Videmšek Anica, Ljubljana-Moste.

Izžrebana je bila Jug Zlatica, Studenci pri Mariboru.

Številnica.

		12				
1	12	16	18	24		
25	16	15	1	8		
15	1	19	15	1		
11	19	6	19	13		
10	20	10	23	23		
19	1	12	16	23		
1	19	5	1	13		
6	23	18	21	6		
3	11	6	24	1	15	1
		19				

Kakšno
vabilo
je v
številnici?

Opozorilo.

Tudi letos ima Vrtec le en obitek. Shranite ga, da boste skozi vse leto vlagali vanj posamezne številke! Čitatelje Vrta moram zopet opomniti, naj marljiveje rešujejo ugankel! Porabite prosti čas za to koristno zabavo! Kmalu poravnajte letošnjo naročnino! Agitirajte marljivo za nove naročnike! Kdor pridobi deset novih, dobi lepo knjigo za nagrado! Rešilci ugank naj se javijo naši upravi, katero knjigo žele!

»Vrtec« izhaja 15. dan v mesecu in stane za vse leto Din 15.—. Izdaja ga Konzorcij »Vrtca«. Urejuje ga in oblastem odgovarja Jesenovec France, profesor v Ljubljani, Vodovodna cesta št. 24. — Uprava »Vrtca« v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 2 (H. Ničman). Tiska ga Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (K. Čeč).